

Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu, w perspektywie wieloletniej

Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące/	Termin realizacji	Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady	Potencjalne źródło finansowania
Wspieranie przedsięwzięć mających na celu utrzymanie i powiększanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień między innymi w celu ograniczenia niekorzystnych zjawisk erozyjnych	Gmina	2008-2012	Budowa spójnej sieci korytarzy ekologicznych umożliwiających bytowanie i przemieszczanie się przedstawicieli przyrody		Budżet gminy, środki właścicieli nieruchomości, fundusze wspierające
Zwiększanie zasobów zieleni przyrodznej przy drogach gminnych	Gmina, właściciele gruntów	2008-2012	Ograniczanie negatywnego wpływu ruchu pojazdów oraz jego uciążliwości dla mieszkańców, względy estetyki krajobrazu		Budżet gminy, środki zarządców i właścicieli nieruchomości
Zachowanie i ochrona charakterystycznej dla regionu struktury obszarów cennych przyrodniczo	Gmina, instytucje ochrony przyrody, organizacje pozarządowe	2008-2012	Udział gminy w realizacji polityki ekologicznej Państwa		Budżet Gminy, starostwa
Rozbudowa sieci ścieżek rowerowych i szlaków pieszych, organizacja punktów widokowych	Powiat, ZMKRK Gmina, organizacje gospodarcze organizatorów turystyki	2008-2012	Ograniczanie uciążliwości spowodowanych ruchem pojazdów mechanicznych, promowanie zdrowego stylu życia, edukacja ekologiczna		Budżet gminy, Starostwa, organizacje pozarządowe, organizacje gospodarcze, fundusze wspierające
Promocja rozwój bazy turystycznej i rekreacyjnej,	Gmina, Powiat, organizacje gospodarcze organizatorów turystyki	2008-2012	Promocja, rozwój gospodarczy		Budżet Gminy, powiatu, przedsiębiorcy, organizacje gospodarcze i turystyczne
Prowadzenie edukacji ekologicznej	Gmina - szkoły, powiat ZMKRK	2008-2012			Budżet Gminy, powiatu, organizacje pozarządowe

11.4. Wytyczne dla gminy**Tabela 24 Planowane przedsięwzięcia w zakresie zagospodarowania turystycznego i rekreacyjnego w latach 2008-2012**

Zadanie	Planowany termin realizacji	Źródła finansowania
Zagospodarowanie terenu przyległego do lasu wraz z utworzeniem ścieżek rowerowych, zamontowaniem punktów oświetleniowych i dróg dojazdowych w miejscowości Żychlin	2008-2012	Budżet Gminy, środki funduszy ochrony środowiska, środki unijne
Zagospodarowanie placu targowego i terenu przyległego wraz z utworzeniem ścieżek rowerowych w kierunku zbiornika retencyjnego na rzece Powie w Starym Mieście.	2008-2012	Budżet Gminy, środki funduszy ochrony środowiska, środki unijne

12. OCHRONA I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ LASÓW**12.1. Analiza stanu istniejącego**

Lasy położone są w Krainie IV Mazowiecko-Podlaskiej, Dzielnicy 3 Wysoczyzny Kalisko-Lódzkiej. Gleby obszarów leśnych to głównie gleby rdzawe i brunatne, tworzące siedliska borów mieszanych i lasów mieszanych.

Lasy gminy administrowane są przez Nadleśnictwo Konin.

Dominującym gatunkiem w Nadleśnictwie Konin jest sosna pospolita oraz dąb, olsza i brzoza. Inne gatunki mają mniejsze znaczenie.

Procentowy udział ważniejszych gatunków panujących w drzewostanach przedstawia się następująco:

Sosna	- 75,6%
Dąb	- 9,7%
Olcha	- 6,9%
Brzoza	- 4,8%
Jesion	- 1,0%
Św, Md, Gb, Tp	- 2,0%

Tabela 25 Powierzchnia gruntów leśnych

2006r.		
ogółem	ha	1 397,9
Lasy ogółem	ha	1 384,0
Grunty leśne publiczne, ogółem	ha	805,9
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	ha	782,9

Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie lasów państwowych	ha	778,9
Grunty leśne prywatne	ha	592,0
Grunty leśne lasy ochronne (gminne)	ha	23,00
Pozyskiwanie drewna (lasy prywatne)	m ³	240,00

Utrzymanie odpowiedniego stanu sanitarnego lasu realizuje się poprzez bieżące i terminowe usuwanie posuszu zwłaszcza w drzewostanach pokłeskowych (pohugaranowych). W 2006 r. usunięto 5,7 tys. m³ posuszu. Na obecną chwilę stan sanitarny lasu można określić jako b. dobry, natomiast zdrowotność lasu jako dobrą.

W ciągu ostatnich 10 lat odnotowano największe przekroczenia założonego planu zalesieniowego (320%) w zalesieniach gruntów porolnych. Prace te związane były z realizacją programu zwiększenia lesistości kraju i brakiem zainteresowania uprawą gruntów rolnych. Większość terenów zalesionych to gruntu ome VI i V kl., wyjątkowo łąki i pastwiska.

Lasy narażone są nadal w skutek oddziaływania zanieczyszczeń powietrza oraz zmian stosunków wodnych w glebie zmniejsza m.in. odporność drzewostanów na szkody od owadów i działanie wiatrów. Między innymi jest to powodem zwiększonego występowania szkodników wtórnych i obumierania drzew , m.in. w lasach, w tym w Nadleśnictwie „Konin”, które zostały zakwalifikowane do I grupy zagrożenia pożarowego. Na zagrożenie pożarowe w lasach mają wpływ przede wszystkim:

- duży udział drzewostanów sosnowych (76% pow. leśnej),
- duży udział siedlisk borowych (51% pow. leśnej),
- istniejąca sieć szlaków komunikacji drogowej i kolejowej,
- wzmożony ruch turystyczny w lasach (głównie sąsiadujących z jeziorami).

12.2. Przewidywane kierunki zmian

Główne założenia gospodarki leśnej zmierzające do osiągnięcia poprawy stanu lasu uwzględniają następujące cele:

- zachowanie lasów i korzystnego ich wpływu na klimat, powietrze, wodę, glebę, warunki życia i zdrowia człowieka oraz na równowagę przyrodniczą
- ochronę gleb i terenów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia albo o specjalnym znaczeniu społecznym.

12.3. Przyjęte cele i priorytety

W perspektywie średnioterminowej zakłada się dalsze wzmocnienie modelu racjonalnego użytkowania zasobów poprzez kształtowanie właściwej struktury lasów, gatunkowej i wiekowej, i ich wykorzystania gospodarczego w sposób i tempie zapewniającym trwałe zachowanie ich bogactwa biologicznego, wysokiej produktywności oraz potencjału regeneracyjnego. W związku z tym celem średniookresowym do 2015r. będzie:

Rozwijanie trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.

Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej

Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące/	Termin realizacji	Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady (tys zł)	Potencjalne źródło finansowania
Zalesianie gruntów nieprzydatnych rolniczo	Właściciele gruntów	2008-2012	Zwiększanie lesistości Gminy, tworzenie łączników ekologicznych	Poszukiwanie możliwości wsparcia dla realizacji tego przedsięwzięcia	Środki właścicieli, fundusze ochrony środowiska, budżet Państwa
Zalesianie gruntów porolnych o niskich klasach bonitacyjnych i gleb zdegradowanych	Właściciele gruntów	2008-2012	Zwiększanie lesistości Gminy, tworzenie łączników ekologicznych		Środki właścicieli, fundusze ochrony środowiska, budżet Państwa
Opracowanie projektu wzbogacania składu gatunkowego sztucznych odnowień leśnych przy uwzględnieniu dostosowania do naturalnej mozaikowości siedlisk	Nadleśnictwo, Właściciele lasów, Powiat	2008-2012	Odtworzenie naturalnego składu lasów		Budżety zarządców, środki funduszy ochrony środowiska

13. ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIA MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII**Materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość produkcji****13.1. Analiza stanu istniejącego****13.1.1. Analiza stanu izolacji termicznej obiektów budowlanych, zapotrzebowanie na ciepło**

1. Zmiana nośników energii z paliw stałych na paliwa płynne, gazowe lub inne ekologicznie czyste dla tzw. niskiej emisji to jest na terenach budownictwa jednorodzinnego i lokalnych kotłowniach grzewczych.

Indywidualni właściciele podejmują takie czynności we własnym zakresie.

2. Oszczędności energii budynkach:

Tabela 26 Przedsięwzięcia termoizolacyjne wykonane na terenie Gminy Stare Miasto 2004- 2007 r.

Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Koszt w tys. PLN					
		planowane		poniesione		planowane	poniesione
		2004	2005	2006	2007	2007	2007
Termorenowacja budynku internatu Zespołu Szkół Ekonomicznych-Usługowych w Żychlinie, ul. Jodłowa 1	Starostwo Powiatowe w Koninie	4 400 zł- środki własne	4 400 zł- środki własne	194 899,00 zł W tym dotacja z WFOŚiGW - 70 000,00 zł środki własne- 124 899,00 zł	190 505,92 zł w tym: środki własne - 120 505,92 zł Dotacja z WFOŚiGW - 70 000,00 zł Całkowity koszt- 194 905,92 zł	-	-

13.1.2. Analiza zużycia energii

Poniżej w tabeli zestawiono analizę zużycia energii elektrycznej oraz gazu w gospodarstwach domowych na terenie Gminy Stare Miasto

Tabela 27 Zużycie energii elektrycznej oraz gazu w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca

2005	
energia elektryczna [kW*h] na 1 mieszkańca	gaz z sieci [m ³] na 1 mieszkańca
0,0	89,4

według GUS

13.1.3. Możliwości racjonalizacji energetycznych potrzeb transportu

Energetyczne potrzeby transportu należy przede wszystkim ograniczać bezpośrednio poprzez szeroko rozumianą racjonalizację przewozów oraz pośrednio poprzez wydłużanie cyklu życia produktów. Wiąże się z tym konieczność opracowania programu obniżenia energochłonności przewozów osobowych i towarowych.

W tym celu niezbędne jest promowanie takich form transportu, który zapewni optymalne jego wykorzystanie przy maksymalnym dopuszczalnym obciążeniu. Odbywać się to będzie poprzez m.in: rozwój różnorodnych sieci komunikacyjnych, ich racjonalne wykorzystanie, optymalizowanie środków transportu, ale także poprzez promowanie i wdrażanie systemów zarządzania środowiskowego, zidentyfikowanie istotnych problemów środowiskowych (w tym także oddziaływania transportu) i wdrożenia odpowiednich procedur postępowania oraz prowadzenia w ramach systemu wymaganej dokumentacji.

13.2. Przewidywane kierunki zmian

Dynamiczny rozwój gospodarczy w skali globalnej oraz w latach wcześniejszych, nieplanowana i nieprzemyślana działalność człowieka spowodowały nadmierną eksploatację zasobów surowców naturalnych dla przemysłu i energetyki, wzrastającą pod względem ilościowym i jakościowym odpadowość gospodarki oraz pogarszające się warunki w dostępności do korzystania z zasobów wodnych.

Nieracjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi spowodowało stały wzrost kosztów ich pozyskiwania i wykorzystywania, a także stałe wyczerpywanie się ich pokładów. Wymusza to świadome działania prowadzące do wzrostu efektywności ich wykorzystywania, co będzie powodowało obniżanie zużycia na jednostkę produktu, jednostkową wartość usługi bez pogarszania standardu życia ludności i perspektyw rozwojowych gospodarki. Konieczne jest dążenie do racjonalizacji wykorzystywania wody, zminimalizowanie ilości powstających

odpadów oraz ilości wykorzystywanej energii elektrycznej i ciepłej zarówno w przemyśle, usługach, transporcie jak i w gospodarstwach domowych.

Zmniejszenie zużycia wody, materiałów i energii oraz wykorzystywanie surowców wtórnych jest także najbardziej racjonalnym podejściem w dziedzinie poprawy ekonomiki produkcji. Z jednej strony zmniejsza się presja na środowisko, a z drugiej mniejsze są opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska, mniejsze koszty energii i surowców stosowanych w produkcji.

Realizacja powyższego celu ekologicznego zależy przede wszystkim od działań podejmowanych przez przemysł i energetykę zawodową, a także przez sferę komunalną.

13.3. Przyjęte cele

Celami średniookresowymi do 2015r. są:

- o Wdrożenie zasady decouplingu rozdzielania zależności oddziaływania rozwoju gospodarczego na środowisko,
- o Wzrost efektywności wykorzystania surowców, w tym zasobów wodnych w gospodarce,
- o Zwiększenie efektywności energetycznej gospodarki, zaoszczędzenie 9% energii finalnej w ciągu 9 lat, do roku 2017,
- o Zapobieganie i ograniczanie powstawania odpadów u źródła, a także zmniejszenie ich negatywnego oddziaływania na środowisko .

13.4. Kierunki działań

1. Rozpoczęcie prac nad opracowaniem normatywów zużycia surowców (w tym wody) i energii na jednostkę produktu w poszczególnych sektorach.
2. Kontynuacja prac nad opracowaniem nowych instrumentów polityki ekologicznej wspierających ograniczenie zużycia materiałów, wody i energii w procesach produkcyjnych.
3. Wspieranie działań zmierzających do ograniczenia zużycia materiałów, wody i energii na jednostkę produktu podejmowanych zarówno przez podmioty gospodarcze jak i instytucje publiczne.
4. Wspieranie stosowania zamkniętych obiegów wody w przedsiębiorstwach.

14. WYKORZYSTANIE ENERGII ODNAWIALNEJ

14.1. Analiza stanu istniejącego

Zmiany klimatu, kwaśne deszcze, dziura ozonowa, degradacja chemiczna gleb jest wynikiem działalności człowieka na środowisko. Emisja do atmosfery gazów: dwu dwutlenku węgla, dwutlenku siarki, tlenków azotu jest głównym problemem ekologicznym. Źródłem tych gazów jest spalanie paliw, głównie dla celów energetycznych. Należy podejmować działania zmierzające do zmniejszenia energochłonnych procesów produkcyjnych, zmianę struktury zużywanych paliw, a także wzrost produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz bezemisyjnych. W Polsce nadal głównym źródłem energii cieplnej jest węgiel kamienny. W sezonie grzewczym następuje więc wzrost emisji pyłowo – gazowej na terenach zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej. W rejonie Konina z kolei od ponad 50 lat rozwija się przemysł wydobywczo-energetyczny. Działalność wydobywcza kopalni węgla brunatnego od pewnego czasu jest źródłem kontrowersji wśród różnych środowisk, w tym naukowców, mieszkańców obszarów dotkniętych bezpośrednio skutkami oddziaływaniem kopalni oraz ekologów. Także polityka Unii Europejskiej nie jest skierowana na rozwój górnictwa odkrywkowego wydobycia węgla brunatnego

Coraz bardziej popularna staje się natomiast wykorzystywanie energii odnawialnej.

14.1.1. Analiza stanu i możliwości korzystania z energii wiatru

Na obszarze Gminy w ciągu roku dominują wiatry z sektora zachodniego i południowo – zachodniego. Procentowy udział kierunków w poszczególnych porach roku ulega zmianie. Wiosną przeważają wiatry z kierunków od N do E, a w pozostałych porach roku dominują wiatry z kierunków SW i W. Średnia roczna prędkość wiatru nie przekracza 3,0 m/s. Największe prędkości wiatru są notowane w zimie i wiosną a najmniejsze latem.

Według rejonizacji Polski, wykonanej przez H. Lorenc, teren gminy znajduje się w II strefie, korzystnej pod względem zasobów energii wiatru. Energia użyteczna wiatru wynosi w tej strefie na wysokości 10m >700-1000 kW/h/m²/rok. Prędkość wiatru uzależniona jest głównie od różnic w ukształtowaniu powierzchni, pokrycia roślinnością, obecności dużych powierzchni wodnych czy wręcz stopnia zainwestowania terenu.

W Gminie wykorzystywana jest energia wiatru. W poniższej tabeli znajduje się zestawienie odnawialnych źródeł energii wykorzystujących energię wiatru, na Terenie Gminy

Tabela 28 Zestawienie odnawialnych źródeł energii wykorzystujących energię wiatru

Imię, nazwisko i adres właściciela wykorzystującego OZE	Energia wiatru
	[moc kW]
Jan Podlasiński , Modła Królewska	180 kW (2szt, każda 90 KW)

14.1.2. Analiza stanu i możliwości wykorzystania energii wodnej

Nie stwierdzono wykorzystywania tego typu źródeł energii odnawialnej na terenie Gminy Stare Miasto

14.1.3. Analiza stopnia korzystania z energii biomasy i odpadów z drewna

Poniżej w tabelach przedstawiono zestawienie lokalizacji kotłów na biomasę oraz plantacji wierzby energetycznej

Tabela 29 Zestawienie i lokalizacja kotłów na biomasę

Imię, nazwisko i adres właściciela wykorzystującego OZE	Kotły na biomasę [moc kW]
Ośrodek Zdrowia Lisiec Wielki	100 kW

14.1.4. Plantacje wierzby energetycznej

Brak

14.1.5 Analiza możliwości wykorzystania energii słonecznej

W Polsce generalnie istnieją dobre warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego przy dostosowaniu typu systemów i właściwości urządzeń wykorzystujących tę energię do charakteru, struktury i rozkładu w czasie promieniowania słonecznego.

Tabela 30 Potencjalna energia użyteczna w kWh/m²/rok w wyróżnionych rejonach Polski

Rejon	Rok (I – XII)	Półrocze letnie (IV – IX)	Sezon letni (VI – VIII)	Półrocze zimowe (X – III)
Centralna część Polski	985	785	449	200

W Gminie są instalowane urządzenia do wykorzystania energii słonecznej (ogniwa fotowoltaiczne, kolektory słoneczne) przez osoby prywatne, m.in. w miejscowości Żychlin. Jednak nie jest prowadzony rejestr takich urządzeń, ze względu na brak wymogu wynikającego z przepisów prawa.

14.1.6. Analiza możliwości wykorzystania energii geotermalnej

Złożem energii geotermalnej nazywa się naturalne nagromadzenie ciepła (w skałach, wodach podziemnych, w postaci pary) na głębokościach umożliwiającym opłacalną ekonomicznie eksploatację energii cieplnej. Wydobycie ciepłej wody o określonym składzie może mieć ogromny wpływ na rozwój gospodarczy miejscowości dzięki rozwojowi lecznictwa (balneologia), turystyki i rekreacji (baseny z ciepłą wodą) i wreszcie przemysłu opartego o czystą technologię (suszarnictwo, ogrodnictwo itp.).

Na terenie naszego kraju występują naturalne baseny sedymentacyjno-strukturalne, wypełnione gorącymi wodami podziemnymi o zróżnicowanych temperaturach, których bezwzględna wartość zdeterminowana jest powierzchniowymi zmianami intensywności strumienia ciepłego ziemi. Temperatury tych wód wynoszą od kilkudziesięciu do ponad 90°C, a w skrajnych przypadkach osiągają sto kilkadziesiąt stopni

Na terenie Gminy w najbliższych kilku latach nie planuje się wykorzystania tej energii

14.2. Przewidywane kierunki zmian

Szansą na bliższą i dalszą przyszłość jest upowszechnianie nowoczesnych form infrastruktury wspomagającej przedsiębiorczość. Energetyka ze źródeł odnawialnych będzie się coraz lepiej rozwijać zwłaszcza na terenach wiejskich, np. uprawa plantacji energetycznych. Będzie to warunkowało wielofunkcyjny rozwój wsi.

Należałoby:

- Opracować program oszczędzania energii dla gminy oraz wykorzystania energii odnawialnej dla potrzeb produkcyjnych, co może przyczynić się do rozwoju drobnej przedsiębiorczości opartej o wykorzystanie OZE. Aczkolwiek Samorząd nie ma możliwości ingerencji w działalność gospodarczą swoich mieszkańców, to jednak może być inicjatorem modelowych instalacji wykorzystujących OZE, czy wreszcie ułatwić pozyskanie funduszy unijnych,
- Opracować Projekt założeń planów energetycznych uwzględniających OZE.
- Przeprowadzić edukację mieszkańców w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

- Wdrożyć instalacje pilotowe w zakresie wykorzystania energii słonecznej, biomasy do podgrzewania wody na cele bytowe w budynkach komunalnych lub gminnych użyteczności publicznej.

14.3. Przyjęte cele

Celami średniookresowymi do 2015r. są:

- Wspieranie budowy nowych odnawialnych źródeł energii, tak by udział energii z OZE w zużyciu energii pierwotnej oraz w krajowym zużyciu energii elektrycznej brutto osiągnął w roku 2010, co najmniej 7,5% oraz utrzymanie tego udziału na poziomie nie niższym w latach 2012-2015, przy przewidywanym wzroście konsumpcji energii elektrycznej w Polsce,
- Dalsze zwiększenie udziału biopaliw w odniesieniu do paliw używanych w transporcie.

14.4. Kierunki działań

- 1 Stworzenie systemu pozyskiwania informacji o wytwarzaniu ze źródeł odnawialnych energii innej niż elektryczna.
2. Prowadzenie działań edukacyjnych oraz popularyzujących OZE.
3. Rozwój energetycznego wykorzystania biomasy i biogazu, energetyki wodnej, geotermalnej, słonecznej i wiatrowej.

Lista przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Programu

Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące/	Termin realizacji	Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady (tys zł)	Potencjalne źródło finansowania
Wspieranie inicjatyw w zakresie wykorzystania energii odnawialnej	Gmina inwestorzy	2008-2012	Ograniczenie zużycia zasobów nieodnawialnych	W ramach środków przeznaczonych na promocję	Środki inwestorów, fundusze ochrony środowiska
Promowanie źródeł energii odnawialnej	ośrodki doradcze, organizacje pozarząd., Gmina	2008-2012	Oszczędność zasobów nieodnawialnych	W miarę możliwości funduszy ochrony środowiska	Budżet gminy inne fundusze w tym strukturalne UE
Edukacja w zakresie OZE	Organizacje społeczne i zawodowe, gazety lokalne/ władze Gmina, powiat	2008-2012	Oszczędność zasobów nieodnawialnych	W miarę możliwości funduszy ochrony środowiska	Budżet gminy , fundusze ochrony środowiska
Restrykcyjne przestrzeganie zakazu wypalania łąk, ściernisk,	strażacy, policja	2008-2012	Oszczędność zasobów nieodnawialnych	W ramach nakładów na funkcjonowanie administracji	Budżet Gminy

nieużytków itp.					
Powiązanie rozwoju drobnej przedsiębiorczości na szczeblu gmin z wykorzystaniem OZE	ośrodki doradcze, organizacje pozarządowe, Gmina	2008-2012	Oszczędność zasobów nieodnawialnych		Budżety Gminy fundusze lokalnych organizacji gospodarczych
Pilotażowe wdrożenia w zakresie wykorzystania energii słonecznej i energii biomasy	ośrodki doradcze, organizacje pozarządowe, Gmina	2008-2012	Oszczędność zasobów nieodnawialnych		Budżety samorządów, inne fundusze w tym strukturalne UE

15. POWAŻNE AWARIE PRZEMYSŁOWE

15.1. Analiza stanu istniejącego

Poważną awarią w rozumieniu ustawy POŚ jest zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstanie takiego zagrożenia z opóźnieniem.

Na terenie Gminy do poważnych awarii może dojść na skutek awarii urządzeń technicznych w zakładach przemysłowych lub podczas transportu materiałów niebezpiecznych: w wyniku kolizji drogowej, a także rozszczelnienia autocystern.

Obowiązki związane z awariami przemysłowymi spoczywają głównie na prowadzącym zakład o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii oraz na organach Państwowej Straży Pożarnej, a także Wojewodzie. Szczegółowy opis obowiązków podaje ustawa Prawo ochrony środowiska. WIOŚ realizuje zadania z zakresu zapobiegania występowania awarii przemysłowych poprzez:

- kontrolę podmiotów gospodarczych o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii
- badanie przyczyn wystąpienia awarii oraz sposobów likwidacji skutków awarii
- prowadzenie szkoleń i instruktażu.

Potencjalnym zagrożeniem środowiska i zdrowia człowieka jest transport substancji niebezpiecznych przez teren Gminy. W przypadku wystąpienia skażenia środowiska podczas transportu materiałów niebezpiecznych, gdy trudno jest ustalić sprawcę zdarzenia - obowiązki usunięcia zagrożenia spoczywają na Starości. Stąd istotne znaczenie miałyby wyznaczenie miejsca tymczasowego magazynowania odpadów powstałych w czasie usuwania skutków zdarzenia. Decyzja co do miejsca powinna być podjęta na poziomie województwa w

porozumieniu z właściwymi samorządami terytorialnymi. Z punktu widzenia narażenia mieszkańców na skutki ewentualnych skażeń środowiska podczas transportu materiałów niebezpiecznych, ważne jest opracowanie programu informowania społeczeństwa o wystąpieniu awarii i sposobu zachowań w takiej sytuacji.

15.2. Przyjęte cele

Średniookresowe cele polityki ekologicznej w tym zakresie to:

- Zmniejszanie ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej przez nadzór nad wszystkimi instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami takiej awarii,
- Ograniczenie skutków poważnych awarii w odniesieniu do ludzi, środowiska oraz wartości materialnych.

15.3. Kierunki działań:

1. Intensyfikacja inspekcji i kontroli obiektów niebezpiecznych przez właściwe służby.
2. Wspieranie przygotowywania planów i programów zmniejszających prawdopodobieństwo wystąpienia poważnych awarii na szczeblu wojewódzkim i powiatowym.
3. Prowadzenie szkoleń dla pracowników organów administracji publicznej oraz podmiotów gospodarczych w zakresie zapobiegania poważnym awariom.
4. Wspieranie współpracy odpowiednich służb i instytucji w zakresie wdrażania programów informowania mieszkańców o poważnych awariach i edukacji w tym zakresie.
5. Wsparcie przygotowania Państwowej Straży Pożarnej do prowadzenia działań ratowniczych, zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom.
6. Wsparcie techniczne krajowego systemu reagowania kryzysowego w zakresie ratownictwa ekologicznego i chemicznego.
7. Stworzenie systemu pozwalającego na analizę i wykorzystanie doświadczeń z przebiegu zaistniałych awarii i przebiegu akcji ratowniczych.
8. Stworzenie systemu pozwalającego na analizę i wykorzystanie doświadczeń z przebiegu zaistniałych awarii i przebiegu akcji ratowniczych.
9. Doskonalenie procedur dialogu ze społeczeństwem w sprawach związanych z lokalizacją i funkcjonowaniem zakładów stwarzających ryzyko poważnych awarii.

16 NARZĘDZIA I INSTRUMENTY REALIZACJI PROGRAMU

16.1. Narzędzia i instrumenty reglamentujące możliwości korzystania ze środowiska

- pozwolenia i decyzje administracyjne na emisję, zintegrowane, wodno-prawne, na wytwarzanie, zbiórkę i recykling odpadów, zobowiązujące do prowadzenia pomiarów
- zgłoszenia instalacji nie wymagających pozwoleń dokonywane przez zakłady je eksploatujące;
- przeglądy ekologiczne dokonywane w sytuacjach gdy powstają wątpliwości, instrukcje eksploatacji obiektów związanych z gospodarką odpadami;
- wymagania kwalifikacyjne stawiane eksploatującym obiektami gospodarki odpadami;
- strefy ochrony bezpośredniej i pośredniej ujęć wody;
- strefy ograniczonego użytkowania terenu;
- ograniczenia lub zakazanie użytkowania niektórych jednostek pływających na wodach stojących;

16.2. Narzędzia i instrumenty finansowe

- opłaty za korzystanie ze środowiska; są ponoszone za: wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, pobór wód, składowanie odpadów; ponadto na podstawie ustawy o ochronie przyrody uiszczane są opłaty za wycinkę drzew i krzewów, a na podstawie Prawa geologicznego opłaty za wydobycie kopaliny;
- opłaty podwyższone za korzystanie ze środowiska uiszczają podmioty korzystające z niego bez uzyskania wymaganego pozwolenia;
- wsparcie finansowe przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska w drodze udzielania oprocentowanych pożyczek, dopłat do oprocentowania kredytów i pożyczek, udzielania dotacji, wnoszenia udziałów do spółek, nabywania obligacji, akcji i udziałów przez fundusze ochrony środowiska, oraz wsparcie finansowe przez Ekofundusz dysponujący pieniędzmi z ekokonwersji, fundusze Unii Europejskiej (szerzej o nich w dalszym rozdziale), inne pomniejsze fundusze i fundacje wspomagające ochronę środowiska, budżet państwa, budżet samorządu województwa;
- system materialnych zachęt (ustawa *Prawo ochrony środowiska* przewiduje zróżnicowane stawki podatków i innych danin publicznych służące celom ochrony środowiska) dla przedsiębiorców podejmujących się wprowadzania prośrodowiskowych systemów zarządzania procesami produkcji i usługami, zgodnie

z ogólnosiwiatowymi i europejskimi wymogami w tym zakresie, wyrażonymi m.in. w standardach ISO 14000, EMAS, programach czystej produkcji.

16.3. Narzędzia i instrumenty karne i administracyjne

- odpowiedzialność cywilna za szkody spowodowane oddziaływaniem na środowisko uregulowana jest także w Kodeksie Cywilnym; pozwala on każdemu, komu przez bezprawne oddziaływanie na środowisko zagraża lub została wyrządzona szkoda, żądać jej naprawienia lub zaprzestania działalności; jeżeli naruszenie dotyczy środowiska jako dobra wspólnego, z roszczeniem może wystąpić jednostka samorządu terytorialnego;
- odpowiedzialność karna za szkody wyrządzone środowisku zagrożona jest karą grzywny lub ograniczenia wolności w wypadku wprowadzania do obrotu substancji stwarzających szczególne zagrożenie, eksploatacji bez pozwolenia instalacji lub lekceważenia przepisów przez prowadzącego zakład o dużym ryzyku;
- odpowiedzialność administracyjna sprowadza się do możliwości nałożenia na podmiot korzystający ze środowiska i oddziałujący na niego negatywnie, obowiązku ograniczenia negatywnego wpływu i przywrócenia właściwego stanu środowiska;
- administracyjne kary pieniężne są ponoszone za przekroczenie lub naruszenie warunków korzystania ze środowiska;

16.4. Działalność kontrolna Gminy

Możliwość skutecznego korzystania z instrumentów administracyjnych wiąże się z podejmowaniem czynności kontrolnych. W przypadku samorządu gminnego dotyczą one: sprawowania kontroli nad przestrzeganiem i stosowaniem przepisów ochrony środowiska, występowanie w charakterze oskarżyciela publicznego, występowanie o ukaranie za nieprzestrzeganie przepisów ochrony środowiska (art. 379, 329 – 361)

16.5. Edukacja społeczności lokalnej

W programie ochrony środowiska woj. wielkopolskiego problematyka edukacji społeczeństwa w tej dziedzinie przewija się podczas omawiania każdego z komponentów środowiska.

Cele w ten sposób określone wpisują się w podstawowe cele sformułowane w Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej: „Edukacja ekologiczna kształtuje całościowy obraz relacji pomiędzy człowiekiem, społeczeństwem i przyrodą. Ukazuje zależność człowieka od środowiska oraz uczy odpowiedzialności za zmiany dokonywane w środowisku naturalnym. Istotne jest, aby został on osiągnięty zarówno wśród młodego pokolenia, jak i u ludzi

dorosłych poprzez: edukację ekologiczną w formalnym systemie kształcenia oraz pozaszkolną edukację ekologiczną”. Przedsięwzięcia edukacyjne społeczności lokalnej znalazły odzwierciedlenie w szeregu dokumentach lokalnych począwszy od Strategii Powiatu i strategii Gmin. Zamiary w tej materii dotyczą: wspierania programów edukacji ekologicznej prowadzonej przez organizacje pozarządowe, gminy, szkoły. Przewidziano organizację warsztatów ekologicznych dla młodzieży, organizację wycieczek, szkolenie rolników w zakresie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej, szkolenie radnych, wreszcie systematyczną edukację mieszkańców między innymi poprzez organizację otwartych spotkań dla nich. Ponieważ zamiary te dotyczą wielu dziedzin, choć w szczególności gospodarki wodno-ściekowej i odpadowej, nie zostały one szczegółowo opisane w tabelach dotyczących poszczególnych komponentów środowiska. Jednakże nie ulega wątpliwości, że bardzo ważną pozycją w wydatkach Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej powinna być edukacja. Szczególnie cenna będzie w tej materii współpraca z organizacjami pozarządowymi i szkołami. Edukacja wiąże się z rozdziałem następnym, traktującym o udziale mieszkańców w podejmowaniu decyzji dotyczących ochrony środowiska.

16.6. Udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji

Włączanie do procesu realizacji zrównoważonego rozwoju szerokiego grona partnerów daje szansę na jego społeczną akceptację i przyjmowanie przez nich współodpowiedzialności tak za sukcesy jak i porażki. Społeczność Gminy Stare Miasto jest głównym adresatem działań przewidywanych *Programem*, stąd tak ważnym elementem jest uspołecznienie procesu planowania i podejmowania decyzji i przejrzystość procedur włączających doń szerokie grono partnerów. Zadanie to, by mogło przynieść pozytywny skutek, musi być realizowane przez społeczeństwo świadome zagrożeń, jakie niesie za sobą rozwój cywilizacyjny, a więc odpowiednio przygotowane. W przeciwnym wypadku podejmowane przez władze samorządowe próby rozwiązania szeregu problemów będą napotykały na społeczny opór.

16.6. Nowe podejście do planowania przestrzennego – ekologizacja

Zasady polityki ekologicznej państwa są zasadami, na których oparta jest również polityka ochrony środowiska województwa wielkopolskiego. Oprócz *zasady zrównoważonego rozwoju* jako nadrzędnej uwzględniono szereg zasad pomocniczych i konkretyzujących, m.in.:

1. *Zasadę prewencji*, oznaczającą w szczególności:

- zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń poprzez stosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT),
 - recykling, czyli zamykanie obiegu materiałów i surowców, odzysk, energii, wody i surowców ze ścieków i odpadów oraz gospodarcze wykorzystanie odpadów zamiast ich składowania,
 - zintegrowane podejście do ograniczania i likwidacji zanieczyszczeń i zagrożeń zgodnie z zaleceniami Dyrektywy Rady 96/61/WE w sprawie zintegrowanego zapobiegania i ograniczania zanieczyszczeń (tzw. dyrektywa IPPC),
 - wprowadzanie pro-środowiskowych systemów zarządzania procesami produkcji i usługami, zgodnie z ogólnościowymi i europejskimi wymogami w tym zakresie, wyrażonymi m.in. w standardach ISO 14000 i EMAS, programach czystszej produkcji, Responsible Care, itp.
2. **Zasadę "zanieczyszczający płaci"** odnoszącą się do odpowiedzialności za skutki zanieczyszczenia i stwarzania innych zagrożeń. Odpowiedzialność tę ponosić powinny wszystkie jednostki użytkujące środowisko a więc także konsumenci, zwłaszcza, gdy mają możliwość wyboru mniej zagrażających środowisku dóbr konsumpcyjnych.
 3. **Zasadę integracji** polityki ekologicznej z politykami sektorowymi oznaczającą uwzględnienie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi.
 4. **Zasadę regionalizacji**, oznaczającą m.in. skoordynowanie polityki regionalnej z regionalnymi ekosystemami w Europie (np. doliny rzeczne i obszary wodno-błotne, szczególnie w strefach przygranicznych).
 5. **Zasadę subsydiarności**, wynikającą m.in. z Traktatu o Unii Europejskiej a oznaczającą przekazywanie części kompetencji i uprawnień decyzyjnych dotyczących ochrony środowiska na właściwy szczebel, regionalny lub lokalny tak, aby był on rozwiązywany na najniższym szczeblu, na którym może zostać skutecznie i efektywnie rozwiązany.
 6. **Zasadę skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej** odnoszącą się do wyboru planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska a oznaczającą potrzebę minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu.

17. POWIĄZANIA PROJEKTU AKTUALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY STARE MIASTO Z INNYMI DOKUMENTAMI

Oddziaływanie projektu POŚ dla Gminy Stare Miasto wykonano z wykorzystaniem następujących materiałów sporządzonych na poziomie krajowym, wojewódzkim i powiatowym.

- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003-2006, z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010
- Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego na lata 2002-2010
- Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 r.
- Prognoza oddziaływania na środowisko strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 r.
- Raport o stanie środowiska w województwie wielkopolskim (lata 2004-2006) WIOŚ
- Program ochrony środowiska dla Powiatu Konińskiego
- Strategia rozwoju Gminy Stare Miasto
- Program ochrony środowiska dla Gminy Stare Miasto na lata 2004-2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2012
- Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Konińskiego na lata 2004-2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2012

Jednakże aktualnie trudno wskazać, czy wszystkie zaproponowane kierunki działań zgodne są z opracowaniem wyższego szczebla, np. z Programem ochrony środowiska dla województwa wielkopolskiego, Programem ochrony środowiska dla powiatu konińskiego, ze względu na fakt, że w czasie realizacji niniejszego zlecenia nie zostały one jeszcze zaktualizowane przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego oraz Samorząd Powiatu Konińskiego. (pomimo upływu wymaganych prawem terminów)

Priorytety i działania wyznaczone w projekcie aktualizacji POŚ realizują natomiast cele środowiskowe ujęte w dotychczas funkcjonujących dokumentach strategicznych w zakresie ochrony środowiska zarówno na szczeblu krajowym, wojewódzkim, jak i powiatowym.

18. STRESZCZENIE AKTUALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz.U.Nr 25 poz 150 z 2008r.) nakłada na organy administracji opracowujące projekty polityk, strategii, planów lub programów obowiązek przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji tych dokumentów. Związane jest to z przeniesieniem do prawodawstwa polskiego postanowień Dyrektywy 2001/42/WE z 27 czerwca 2001 roku w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko.

W Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stare Miasto oprócz celu głównego wskazano trzy obszary działań:

- ochrona dziedzictwa przyrodniczego
- zrównoważone wykorzystania materiałów, wody i energii.
- środowisko i zdrowie. Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

Przyjęto średniookresowe cele pośrednie dotyczące poszczególnych komponentów środowiska. Do każdego z celów przyporządkowane zostały kierunki działań zmierzające do osiągnięcia postawionych celów. Dla osiągnięcia wyznaczonych celów wskazano działania oraz zadania prowadzące do ich realizacji.

Jednakże trudno wskazać, czy wszystkie zaproponowane kierunki działań zgodne są z opracowaniem wyższego szczebla, np z Programem ochrony środowiska dla województwa wielkopolskiego, Programem ochrony środowiska dla powiatu konińskiego, ze względu na fakt, że w czasie realizacji niniejszego zlecenia nie zostały one jeszcze zaktualizowane przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego oraz Samorząd Powiatu Konińskiego. (pomimo upływu wymaganych prawem terminów)

Ocena stanu środowiska na terenie Gminy Stare Miasto pozwoliła wskazać następujące problemy ochrony środowiska:

- niski stopień zalesienia Gminy,
- zanieczyszczenie wód powierzchniowych
- duża antropopresja na tereny cenne przyrodniczo,
- zbyt niski stopień skanalizowania Gminy,
- duża emisja niska z gospodarstw domowych
- zły stan techniczny znacznej części dróg gminnych, przekroczone normy natężenia hałasu na terenach zurbanizowanych i wzdłuż dróg

- zaniedbania w organizacji i kontroli istniejącego systemu gospodarki odpadami komunalnymi oraz ściekami, w tym widoczne zaśmiecenie terenów ogólnodostępnych (lasy, obszary przydrożne, przybrzeżne),
- potrzeba dalszej koordynacji działań w ochronie środowiska realizowanych przez różnorodne instytucje i samorząd Gminy,
- brak schroniska dla zwierząt odpowiadającego potrzebom,
- niewystarczająca skuteczność edukacji ekologicznej

Wskazane problemy środowiskowe znajdują rozwiązanie w ramach zaproponowanych w Projekcie aktualizacji POŚ zadań do realizacji. Przeanalizowano także możliwy wpływ wskazanych do realizacji zadań na następujące elementy: przyroda i krajobraz, powierzchnia ziemi i gleba, wody, powietrze i klimat, dziedzictwo kulturowe, zdrowie ludzi. Określono czy oddziaływanie to może mieć kierunek negatywny, pozytywny czy obojętny na poszczególne elementy.

Analiza wpływu realizacji zadań POŚ pozwoliła wskazać na zasadniczą grupę działań o potencjalnym znaczącym oddziaływaniu na środowisko. Potencjalne negatywne krótkoterminowe oddziaływania na zasoby środowiska mogą być związane z fazą realizacji inwestycji:

- Budowa przyłączy kanalizacyjnych do obiektów stanowiących własność prywatną i innych jednostek
 - Rozwój sieci gazowej,
 - Przebudowa dróg
 - Wyznaczenie i utrzymanie w dobrym stanie technicznym tras transportu substancji niebezpiecznych,
 - Modernizacja istniejących sieci elektroenergetycznych stacji transformatorowych
- Jako ewentualne długoterminowe oddziaływania zidentyfikowano m.in.:
- Wycinka drzew z pobocza drogi w celu poprawy bezpieczeństwa ruchu (przerwanie ciągów ekologicznych)
 - Tworzenie systemów ochrony przeciwpowodziowej (nieodwracalne zmiany w krajobrazie, zmiany reżimu wodnego i stosunków wodnych, przerwianie szlaków migracji),
 - Korzystanie ze źródeł energii odnawialnej (energia wiatrowa - zmiany w krajobrazie, energia wodna - przerwianie ciągów biocenotycznych, przerwianie szlaków migracji)
 - Budowa i przebudowa dróg gminnych (pogorszenie jakości powietrza, przerwianie szlaków migracji, zmiany w krajobrazie, likwidacja cennych biotopów)
-

- Modernizacja istniejących sieci elektroenergetycznych stacji transformatorowych (zmiany w krajobrazie, wycinka lasów i zadrzewień spowoduje przerwanie ciągów migracji organizmów).

Realizacja żadnego z proponowanych działań nie pociągnie za sobą transgranicznego oddziaływania na środowisko.

Większość proponowanych do realizacji przedsięwzięć w ramach aktualizacji POŚ ma pozytywny wpływ na środowisko. W przypadku inwestycji, których oddziaływanie na środowisko może być negatywne, należy rozważać warianty alternatywne tak aby wybrać ten, który w najmniejszym stopniu będzie niekorzystnie oddziaływać na środowisko.

W przypadku, gdy aktualizowany POŚ nie zostanie wdrożony prowadzić to będzie do pogłębiania się problemów w zakresie ochrony środowiska, co negatywnie wpłynie na zdrowie mieszkańców.

Przeprowadzona analiza i ocena wszystkich założonych kierunków działań pozwala na stwierdzenie, że generalnie ich realizacja spowoduje poprawę jakości środowiska, zachowanie różnorodności biologicznej oraz dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego, a także wpłynie na ograniczanie zużycia zasobów środowiskowych.

SPIS TABEL	STRONA
Tabela 1. Zestawienie danych dotyczących zrealizowanych na terenie Gminy Stare Miasto działań z zakresu ochrony środowiska, do 2007r.....	7
Tabela 2. Użytkowanie gruntów.....	11
Tabela 3. Porównanie zmian w liczbie mieszkańców.....	12
Tabela 4. Wykaz złóż węgla brunatnego na terenie gminy.....	16
Tabela 5. Wykaz złóż piasków i żwirów na terenie gminy.....	17
Tabela 6. Zaopatrzenie w wodę – studnie głębinowe wykonane na terenie Gminy Stare Miasto.....	19
Tabela 7. Lista przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach ochrony kopalni i wód podziemnych.....	23
Tabela 8. Wykonana konserwacja rowów melioracji szczegółowej.....	25
Tabela 9. Wykorzystania dotacji z Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych Urzędu Marszałkowskiego na budowę i renowację zbiorników małej retencji w latach 2004-2007 na terenie gminy Stare Miasto.....	26
Tabela 10. Lista przedsięwzięć na lata 2008 - 2012 w zakresie ochrony przed powodzią.....	29
Tabela 11. Wynik monitoringu.....	31
Tabela 12 i 13 Zużycie wody na terenie Gminy w 2005r i 2006 r.....	33
Tabela 14. Zaopatrzenie mieszkańców Gminy Stare Miasto w wodę.....	34
Tabela 15. Odprowadzanie ścieków bytowych – Gmina Stare Miasto: zbiorniki bezodpływowe, przydomowe oczyszczalnie ścieków.....	35
Tabela 16. Planowane przedsięwzięcia w zakresie rozbudowy sieci wodociagowych wraz z instalacjami towarzyszącymi w latach 2007-2012.....	40
Tabela 17. Planowane przedsięwzięcia w zakresie rozbudowy, modernizacji sieci kanalizacyjnych wraz z instalacjami towarzyszącymi w latach 2007-2012.....	41
Tabela 18. Klasy bonitacyjne gleb na terenie Gminy Stare Miasto.....	43
Tabela 19. Kompleksy przydatności rolniczej gruntów ornych województwa wielkopolskiego.....	43
Tabela 20. Zawartość metali ciężkich, pierwiastków śladowych oraz siarki siarczanowej w glebie w latach 2000-2004, na terenie Gminy Stare Miasto.....	46
Tabela 21. Emisja zanieczyszczeń do powietrza – punkt pomiarowy emisji w Koninie przy ul. Wyszyńskiego 3a –WIOŚ Delegatura w Koninie.....	51
Tabela 22. Planowane przedsięwzięcia w zakresie budowy i modernizacji dróg gminnych w latach 2008-2012.....	56
Tabela 23. Pomniki przyrody.....	61
Tabela 24. Planowane przedsięwzięcia w zakresie zagospodarowania turystycznego i rekreacyjnego w latach 2008-2012.....	68
Tabela 25. Powierzchnia gruntów leśnych.....	68
Tabela 26. Przedsięwzięcia termoizolacyjne wykonane na terenie Gminy Stare Miasto 2004- 2007r.....	71
Tabela 27. Zużycie energii elektrycznej oraz gazu w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca.....	72
Tabela 28. Zestawienie odnawialnych źródeł energii wykorzystujących energię wiatru.....	75
Tabela 29. Zestawienie i lokalizacja kotłów na biomase.....	75
Tabela 30. Potencjalna energia użyteczna w kWh/m ² /rok w wyróżnionych rejonach Polski.....	75